

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 3

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці II.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці II (протокол №8 від 31.08.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор з філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Живко Зінаїда – д.е.н, проф, професор кафедри менеджменту, Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна; *Коваленко Юлія* – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Завербний Андрій* – д.е.н, професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна;

Вдовенко Наталія – д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна; *Новіченко Людмила* – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Феньвеш Вероніка – габілітований доктор наук з галузі економіки, професор, Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина;

Дунай Анна – доктор філософії з галузі економіки, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, кафедра соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, професор, заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці II. Берегове, 2023. Вип. 3 (2023). 401 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

3. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján „B” kategóriájú folyóiratnak minősül, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2023. augusztus 31-i 8. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – *Prof. Dr. Bacsó Róbert*, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – *Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina*, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – *dr. Makarovics Viktória*, gazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – *dr. Loszkorih Gabriella*, PhD, tanszékvezető helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. RFKMF, Ukrajna; *Prof. Dr. Vnukova Natália* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszékének professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Zivko Zinaida* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Menedzsment Tanszék professzora, Lembergi Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék professzora, Állami Adóegyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Bondárúk Tajiszija* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; *Prof. Dr. Záverbnij András* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Vdovenkó Natália* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; *Dr. habil. Fenyves Veronika* - PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Kontrolling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; *Dr. Illés Bálint Csaba* - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; *Dr. Dunai Anna* - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; *Dr. Péti Márton* - PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kutatási, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; *Dr. Szász Levente* - PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 3. szám (2023). 401 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

A nyomtatott tömegetájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma

KB 25089-15029P 2021. november 8.

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 3

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The **journal** is included in Category "B" according to the "**List of scientific professional editions of Ukraine**, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 8 dated August 31, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief , managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* - Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Zinaida Zhyvko* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Management, Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, J. Selye University, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* - Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* - Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, department of geography and planning, corvinus university of budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 3 (2023) 401 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics." intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KV No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove, Zakarpattia region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Вдовенко Н., Коваль В., Зось-Кіор М. Регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі	13
Ганусич В., Солнокі П. Кореляційний аналіз інфляції та безробіття в Україні та країнах Європейського союзу	25
Потокі Г., Лоскоріх Г., Перчі О. Виклики менеджменту мікро- та малих підприємств: статистичний аналіз в Україні та Угорщині	39
Толмейнер Г., Гашпар Ш., Товт М. Оцінка бережливості процесів вирощування молочних корів із розробкою математичної моделі	54
Нікош Б.-Р., Керестуш Г., Панкотай Ф.-М. Аналіз маркетингової діяльності угорських постачальників сфери розміщення та малих підприємств громадського харчування у соціальних мережах на основі Lean-принципів	65
Макларі Е. Економічне порівняння класичних автомобілів з електромобілями	75
Еперьські З. Енергетична економіка Угорщини та Австрії в умовах трансформації глобального середовища	86
Горват А.-Б. Використання хмарних рішень та аналіз їх впливу на угорський малий та середній бізнес	101
Барабашне Карпаті Д., Чакне Філеп Ю. Компетенції студентів та очікування роботодавців щодо компетентностей у підготовці вчителів з економіки	112
Феєш Н. Стан української економіки під час епідемії коронавірусу	122
Мохачі М., Феньеш Г. Кар'єрні та сімейні плани студентів вищої освіти як фактори ризику для управління персоналом їхніх майбутніх роботодавців	140
Боджаар-Урбан Є., Барці Ю. Економічна ефективність інновацій в закладах культури: на прикладі музеїв	158
Череп А., Воронкова В., Андрюкайтене Р. Денисенко М. Соціально-економічна безпека у контексті міжнародного економічного клімату задля забезпечення конкурентоспроможності економіки	172
Череп О., Бехтер Л., Таболкін В. Методи безперервного професійного розвитку персоналу підприємств	180

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Бачо Р., Вірліч Ш. Аналіз бізнес-процесів компанії: досвід в Україні та міжнародна практика	188
Пойда-Носик Н., Неймет Е., Калман Б.-Г. Конативний підхід до формування фінансової особистості	201
Кучеркова С., Матвієнко Г. Державна підтримка та регуляторні заходи для розвитку штучного інтелекту в енергетичному секторі України	215
Будої Е. Деніч Е. Фінансова сміливість покоління Z	227
Кереші Л.-І., Максим Дьєрдьне Надь Т. Пенсійна система Угорщини: демографічні виклики та превентивні заходи для їх подолання	242
Огородник В., Варцаба В., Макарович В. Капітальні інвестиції в нерухомість України у сучасних реаліях	258
Піоноро Р., Шебештьє З. Інтегративний огляд критеріїв ранжування управління портфелем проєктів для розуміння процесу прийняття рішень	271
Олейнікова Л., Лищенко О. Європейський досвід формування механізмів зменшення адміністративного навантаження на платників податків	288

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Хомин П. Капітал і податкова політика: камо грядеши?	299
Вигівська І., Грицак О., Шебештьє Е. Організаційно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку та аудиту операцій з інвестиційною нерухомістю	308
Фіреді-Філеп Ю., Варконіне Югас М. Облік доходів за національними та міжнародними стандартами в Угорщині	328
Кошіль А., Мельянова Л. Управлінська звітність в інформаційно-технологічному забезпеченні	338
Лоскоріх Г. Особливості професії податкового консультанта в Угорщині	345
Стащенко Ю., Гавриловський О. Міжнародний досвід з питань трансфертного ціноутворення	358
Борзан А., Кардош Б. Оцінка здобувачами викладання облікових дисциплін із застосуванням цифрових технологій	368
Товт Е., Вереш Д. Деякі особливості функціонування та управління церквами в Угорщині: облікові аспекти	382
Вимоги до оформлення публікацій	393

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Vdovenkó N., Kovály V., Zosz-Kior M. Vidékfejlesztés szabályozása a mezőgazdasági termékek import helyettesítésére, figyelembe véve a decentralizációt és a nemzetközi kereskedelem befolyását	13
Hanuszics V., Szolnoki P. Az infláció és a munkanélküliség közti korreláció elemzés Ukrajnában és az Európai Unió országaiban	25
Pataki G., Loszkorih G., Pércsi O. A mikro- és kisvállalkozások menedzsment kihívásai: statisztikai elemzés Ukrajnában és Magyarországon	39
Thalmeiner G., Gáspár S., Tóth M. A tejelő tehenek nevelési folyamatainak takarékoságának értékelése matematikai modellezés segítségével	54
Nyikos B.-R., Keresztes G., Pankotay F.- M. A magyar szállásadók és vendéglátó kkv-k közösségi média marketing tevékenységének elemzése a LEAN elvek alapján	65
Maklári E. A hagyományos meghajtással működő és az elektromos autók gazdasági összehasonlítása	75
Eperjesi Z. Magyarország és Ausztria energiagazdasága az átalakulóban lévő globális környezetben	86
Horváth Á-B. A magyarországi KKV-k által alkalmazott felhő-alapú megoldások és annak hatásainak elemzése	101
Barabásné Kárpáti D., Csákné Filep Ju. Hallgatói kompetenciák és munkáltatói kompetenciaelvárások a közgazdásztanár-képzésben	112
Fejes N. Az Ukrán gazdaság helyzete a koronavírus-járvány idején	122
Mohácsi M., Fényes H. Felsőoktatási hallgatók karrier- és családtervei, mint kockázati tényezők jövőbeli munkaadók HR-menedzsmentje számára	140
Bodzsár-Urbán É., Bárczi Ju. A kulturális intézmények innovációinak gazdasági eredményessége: a múzeumok példáján	158
Cserep A., Voronkova V., Andrukájtene R, Deniszenkó M. Társadalmi-gazdasági biztonság a nemzetközi gazdasági környezet összefüggéseiben a gazdaság versenyképességének biztosításához	172
Cserep O., Behter L., Tabolkin V. A vállalati személyzet folyamatos szakmai fejlődésének módszerei	180

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Bacsó R., Virlics S. A vállalat üzleti folyamatainak elemzése: Ukrajnai tapasztalat és nemzetközi gyakorlat	188
Poyda-Nosyk N., Németh E., Kálmán B.-G. A pénzügyi személyiség célzott vizsgálata három korcsoportban	201
Kucserková Sz., Mátvienko G. Állami támogatás és szabályozási intézkedések a mesterséges intelligencia fejlesztésére az ukrán energiaszektorban	215
Budai E. Denics E. A Z generáció pénzügyi bátorsága	227
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Magyarország nyugdíjrendszere, demográfiai trendekből adódó kihívásai és az azokkal szembeni intézkedések	242
Ohorodnik V., Varcaba V., Makarovics V. Tőkebefektetések a jelenkori ukrajnai ingatlanpiacon	258
Pionório P., Sebestyén Z. A projektportfólió-kezelés rangsorolási kritériumainak integrált áttekintése a döntéshozatali folyamat megértéséhez	271
Olejnikova L., Liscenkó O. Európai tapasztalatok az adófizetők adminisztratív költségeit csökkentő mechanizmusok kialakításában	288

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Homin P. Tőke- és adópolitika: merre jár?	299
Vigivszka I., Hricák O., Sebestény E. Befektetési ingatlannal lebonyolított ügyletek könyvelésének, könyvvizsgálatának szervezési és módszertani támogatása	308
Füredi-Fülöp Ju., Várkonyiné Juhász M. Bevétel elszámolás a magyar nemzeti és a nemzetközi számviteli szabályozásban	328
Kosily A., Melyánkova L. Vezetői jelentéskészítés az információs technológiai támogatás rendszerében	338
Loszkorih G. Az adótanácsadói szakma sajátosságai Magyarországon	345
Sztasenkó J., Havrolovszkij O. Nemzetközi transzferárazási tapasztalat	358
Borzán A., Kardos B. A digitális módszerekkel támogatott számvitel tanítás hallgatói minősítése	368
Tóth E., Vörös Gy. Az egyházi működés és gazdálkodás néhány sajátossága Magyarországon: számviteli aspektusok	382
Publikációs követelmények	393

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Vdovenko N., Koval V., Zos-Kior M. Regulation of agricultural development for import substitution of agricultural products taking into account decentralization and impact of international trade	13
Hanusych V., Solnoki P. Correlational analysis of inflation and unemployment in Ukraine and the countries of the European Union	25
Pataki G., Loskorikh G., Perchy O. Managerial challenges for micro and small enterprises: statistical analysis in Ukraine and Hungary	39
Thalmeiner G., Gáspár S., Tóth M. Lean performance evaluation of dairy cow farming processes with mathematical model development	54
Nyikos B.-R., Keresztes G., Pankotay F.-M. Analysis of social media marketing activities of Hungarian accommodation providers and catering SME's from the aspect of lean principles	65
Maklári E. Economic comparison between conventionally powered and electric cars	75
Eperjesi Z. The energy economy of Hungary and Austria in the conditions of the transformation of the global environment	86
Horváth Á-B. Cloud-based solutions used by hungarian SMEs and analysis of its effects	101
Barabásné Kárpáti D., Csákné Filep Ju. Competences of students and expectations of employers regarding competencies in the training of teachers in economics.	112
Fejes N. The situation of the Ukrainian economy during the coronavirus pandemic	122
Mohácsi M., Fényes H. Career and Family Plans of Higher Education Students as Risk Factors for their future employers' HR Management	140
Bodzsár-Urbán É., Bárczi Ju. Economic efficiency of innovations in cultural institutions: the case of museums	158
Cherep A., Voronkova V., Andriukaitene R., Denysenko M. Socio-economic security in the context of the international economic climate to ensure the competitiveness of the economy	172
Cherep O., Bexhter L., Tabolkin V. Methods of continuous professional development of enterprise personnel	180

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Bacho R., Virlich S. Analysis of company's business processes: experience in Ukraine and international practices	188
Poyda-Nosyk N., Németh E., Kálmán B.-G. A conative approach to financial personality	201
Kucherkova S., Matvienko G. State support and regulatory measures for the development of artificial intelligence in the energy sector of Ukraine	215
Budai E., Denich E. The financial bravery of generation Z	227
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Hungary's pension system: demographical challenges and preventive measures	242
Ohorodnyk V., Vartsaba V., Makarovych V. Real Estate Capital Investments in Ukraine in the Modern Realities	258
Pionório P., Sebestyén Z. An integrative review of project portfolio management ranking criteria - understanding better the decision-making process	271
Oleynikova L., Lyshchenko E. European experience of reducing the administrative burden on taxpayers	288

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Khomyn P. Capital and tax policy: Quo Vadis?	299
Vyhivska I., Hrytsak O., Shebeshten E. Organizational and methodological support for accounting and auditing of the investment real estate transactions	308
Füredi-Fülöp Ju., Várkonyiné Juhász M. Accounting of revenue in Hungarian national and international accounting regulations	328
Koshil A., Meliankova L. Managerial reporting in information technology support	338
Loskorikh G. Features of the tax consultant profession in Hungary	345
Stashenko Yu., Gavrylovskiy O. International experience in transfer pricing	358
Borzán A., Kardos B. Students' opinion of digital accounting teaching	368
Tóth E., Vörös Gy. Some features of church operation and management in Hungary: accounting aspects.	382
General requirements for manuscripts	393

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

DOI <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-188-200>
ETO 334.72(477)

Róbert BACSÓ

DsC, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Beregszász, Ukrajna
ORCID ID: 0000-0002-5957-7571
ResearcherID: C-7077-2019
Scopus Author ID: 57006730200

Sándor VIRLICS

Számvitel és Auditálás Tanszék koordinátora,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Beregszász, Ukrajna
ORCID ID: 0009-0006-3007-1207

A VÁLLALAT ÜZLETI FOLYAMATAINAK ELEMZÉSE: UKRAJNAI TAPASZTALAT ÉS NEMZETKÖZI GYAKORLAT

***Анотація.** В статті аргументовано, що бізнес-процеси відіграють важливу та визначальну роль у житті підприємств, оскільки вони відповідають за задоволення внутрішніх та зовнішніх споживчих потреб і дозволяють підвищити вартість вихідної продукції. Для досягнення ефективної діяльності та управління ресурсами особливо важливо належним чином моделювати та аналізувати, що є ключовим для досягнення цілей підприємства. В роботі доведено, що ретельний аналіз бізнес-процесів особливо необхідний для створення правильної та ринково-здатної бізнес-моделі. Ці аналізи допомагають учасникам приймати обґрунтовані рішення, що є передумовою успішної діяльності підприємства. Важливо розуміти, що при аналізі неможливо виключно покладатися на фінансові звіти та статичні дані. Бізнес-світ постійно змінюється, і неочікувані внутрішні чи зовнішні події можуть впливати на діяльність підприємств. Для забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування підприємств надзвичайно важливе гнучке управління бізнес-процесами та адаптація до нових умов. За допомогою належного моделювання можна ефективніше використовувати ресурси та досягати бізнес-цілей. Регулярний перегляд та оновлення бізнес-процесів є необхідними для відповідності змінним умовам та отримання переваги над конкурентами. Бізнес-світ динамічний та швидкозмінний середовище, тому постійна настройка та вдосконалення бізнес-процесів є важливою. Зроблено висновок про те, що підприємства, які здатні адаптуватися та розвиватися в умовах нових викликів та можливостей, ймовірно, краще позиціонують себе на ринках і досягають стійкого зростання в*

довгостроковій перспективі. Постійний прагнення до розвитку та інновацій є ключем до бізнес-успіху.

Ключові слова: Бізнес-процеси, ефективна діяльність, економічні учасники, гнучке управління, стійкий зріст.

JEL Classification: C52, C61, M41

Absztrakt. Az üzleti folyamatok fontos és meghatározó szerepet játszanak a vállalkozások életében, mivel ezek felelősek a belső és külső fogyasztói igények kielégítéséért, és lehetővé teszik az output termékek értékének növelését. A hatékony működés és erőforráskezelés érdekében kiemelten fontos a megfelelő modellezés és elemzés, amely kulcsfontosságú a vállalkozás céljainak eléréséhez. Az üzleti folyamatok alapos elemzése különösen elengedhetetlen a helyes és piacképes üzleti modell kialakításához. Ezek az elemzések segítenek a gazdasági szereplőknek megalapozott döntéseket hozni, ami a vállalkozás sikeres működésének alapfeltétele. Fontos azonban megérteni, hogy nem lehet kizárólag a lezárt beszámolókra és statikus adatokra támaszkodni az elemzések során. Az üzleti világ állandó változásban van, és váratlan belső vagy külső események befolyásolhatják a vállalkozások működését. Ahhoz, hogy a vállalkozások versenyképesek maradjanak és hatékonyan működjenek, elengedhetetlen az üzleti folyamatok rugalmas kezelése és az alkalmazkodás az új helyzetekhez. A megfelelő modellezés segítségével hatékonyabban lehet kihasználni az erőforrásokat és elérni az üzleti célokat. Az üzleti folyamatok rendszeres felülvizsgálata és frissítése nélkül nehéz lenne megfelelni a változó körülményeknek, és előnyt szerezni a versenytársakkal szemben. Az üzleti világ dinamikus és gyorsan változó környezetet jelent, ezért az üzleti folyamatok folyamatos finomhangolása és javítása elengedhetetlen. Az olyan vállalkozások, amelyek képesek alkalmazkodni és fejlődni az új kihívásokhoz és lehetőségekhez, valószínűsíthetően jobban pozícionálják magukat a piacokon és hosszú távon fenntartható növekedést érnek el. Ezért a folyamatos fejlődésre és innovációra való törekvés az üzleti siker kulcsa.

Kulcsszavak: üzleti folyamatok, hatékony működés, gazdasági szereplők, rugalmas kezelés, fenntartható növekedés.

Abstract. Business processes play an important and defining role in the life of enterprises, as they are responsible for satisfying internal and external consumer demands and enable the enhancement of the value of output products. For efficient operation and resource management, proper modeling and analysis are of paramount importance, which are crucial to achieving the objectives of the business. Thorough analysis of business processes is particularly indispensable for the development of accurate and marketable business models. These analyses assist economic stakeholders in making well-founded decisions, which are fundamental to the successful functioning of the enterprise. However, it is important to understand that relying solely on closed financial reports and static data during analyses is not feasible. The business world is in a constant state of flux, and unforeseen internal or external events can impact the operation of businesses. In order for enterprises to remain competitive and operate effectively, the flexible management of business processes and adaptation to new situations are essential. Proper modeling enables more efficient utilization of resources and the achievement of business goals. Without regular review and updating of business processes, it would be difficult to respond to changing circumstances and gain an advantage over competitors. The business world represents a dynamic and rapidly changing environment, making continuous fine-tuning and improvement of business processes indispensable. Companies that are capable of adapting and evolving in the face of new challenges and opportunities are likely to position themselves more favorably in the markets and achieve sustainable long-term growth. Therefore, striving for continuous development and innovation is the key to business success.

Keywords: Business processes, efficient operation, economic stakeholders, flexible management, sustainable growth

Probléma felvetés. A hazai és külföldi vállalkozások tevékenységéből az üzleti folyamatok modellezése és elemzése kiemelkedően fontos a problémafelvetés szempontjából. A modern vállalkozásoknál az üzleti tevékenység modellezése mind hazai, mind külföldi környezetben alapvető eleme a teljes vállalkozás működésének. Ez a folyamat magában foglalja az üzleti folyamatok elemzését is, ami nélkülözhetetlen a hatékony és eredményes tevékenységhez.

Jelenleg számos országban kifejlesztettek konkrét és eredeti alapokat a vállalkozások üzleti folyamatainak modellezésére, különös hangsúlyt fektetve az üzleti egységek tevékenységének elemzésére. Ezek az elemzések jelentős segítséget nyújtanak a gazdasági szereplőknek döntéseik meghozatalában. Azonban fontos megérteni, hogy a végső következtetéseket nem csak a lezárt beszámolók alapján szabad levonni, hiszen azok csak egy statikus pillanatfelvételt mutatnak.

Az üzletmenet során előfordulhatnak váratlan belső vagy külső események, amelyek a vállalkozás működését veszélybe sodorhatják. Egy ilyen példa a koronavírus megjelenése, amely pár hónap alatt radikálisan megváltoztatta a piaci feltételeket és számos társaságot kényszerített átalakításra vagy akár bezárásra. Ugyancsak kihívást jelentenek az országban zajló háborús folyamatok, amelyek instabilitást és bizonytalanságot hoznak a vállalkozások életébe.

Ezért a vállalkozásoknak dinamikusan és proaktívan kell kezelniük az üzleti folyamataikat, és folyamatosan figyelemmel kell kísérniük a piaci változásokat. Rugalmas üzleti modellek kidolgozása és az erőforrások hatékony felhasználása segíthet a vállalkozásoknak, hogy alkalmazkodjanak a változó körülményekhez és sikeresen működjenek akár a nehezebb időszakokban is. Az üzleti folyamatok modellezése és az elemzések alapján meghozott stratégiai döntések kulcsfontosságúak a hosszú távú siker eléréséhez és a fenntartható növekedéshez.

A kutatások és publikációk elemzése. Az általunk végzett kutatások számos érdekes eredményre vezettek, melyekben a válaszok keresése mellett a kutatások a vállalkozások üzleti folyamatainak elemzésére összpontosítottak. Ezen vizsgálatok során számos nemzeti és nemzetközi szakember járult hozzá az ismeretek bővítéséhez. A kutatók között olyan elismert szakemberek találhatók, mint Morozenko [6], Demedenko [3], Csornobáj és Duma [16], akik elkötelezetten dolgoztak az üzleti folyamatokról szóló információk feltárásán és megértésén. Az ő munkájuk kiemelkedő jelentőséggel bír az üzleti világban.

A megjelent cikkek között egy olyan tankönyv is szerepel, amely kifejezetten az üzleti folyamatok irányításáról szól. Ennek az alaplőnek a címe: "Az üzleti folyamat irányításáról". Ez a tankönyv széles körben hasznosítható és hozzájárul az üzleti folyamatok hatékonyabb irányításához és optimalizálásához.

Páár Dávid [11] és Bíró Tibor [4] nevét pedig érdemes megemlíteni, mivel ők a kutatások során az üzleti folyamatok és vállalkozások komplex elemzésére összpontosítottak. A hangsúlyt ezek a kutatók az üzleti folyamatok és vállalkozások mélyebb megértésére és összetett vizsgálatára helyezték, ami fontos lépés a modern üzleti világ kihívásainak felismerésében és kezelésében.

Ezen szakemberek kutatásainak eredményei és közzétett munkái segítenek a vállalkozásoknak és szervezeteknek a hatékonyabb működés elérésében, az üzleti folyamatok optimalizálásában és a versenyképesség növelésében. Ezek az eredmények a vállalkozások mindennapi döntéshozatalában és stratégiáinak kidolgozásában is segítséget nyújtanak, így hozzájárulva a gazdasági és társadalmi fejlődéshez egyaránt.

A cikk célja. A kutatás célja a Kárpátalján működő vállalkozások üzleti folyamatainak elemzési módszertanának általánosítása és rendszerezése, azaz az üzleti folyamatok elemzésének általánosított módszertanának létrehozása. Ezt a célt a hazai és nemzetközi tapasztalatok összehasonlításával és modellezési technikák alkalmazásával kívánjuk elérni.

A kutatás körében a vállalati modellezés kerül vizsgálatra, különös figyelemmel a Kárpátalján működő nemzetközi vállalatokra, mint például a Jabil, Yazaki és Genterm. A munka a modellezési technikák elméleti és gyakorlati vonatkozásait kutatja, valamint a vállalkozás üzleti folyamatainak elemzésére összpontosít, figyelembe véve mind a hazai tapasztalatokat, mind a nemzetközi gyakorlatot.

A következő feladatokat tűzzük ki a kutatásban:

1. Feltárni a vállalkozás üzleti folyamatainak elemzésének elméleti alapjait: Ez magában foglalja az üzleti folyamatok lényegét, definícióját és a mögöttük meghúzódó elméleti alapokat. A kutatás célja, hogy az elméleti alapokat átfogóan és alaposan bemutassa, és ezáltal megteremtse a kutatás szilárd alapjait.

2. Ismertetni az üzleti folyamatok elemzésének módszertanát: Ez a feladat a kutatás során használt módszerek, eljárások és eszközök bemutatását jelenti. A módszertan ismertetése segít megérteni, hogy milyen lépésekből áll az elemzés folyamata, és milyen eredményekre lehet számítani.

3. Irányt mutatni a Kárpátalján működő vállalatok üzleti folyamatainak elemzési módszertanának fejlesztésében: Ezen feladat során a kutatás olyan javaslatokat fogalmaz meg, amelyek segíthetik a Kárpátalján működő vállalatokat az üzleti folyamataik hatékonyabb elemzésében és fejlesztésében. Az iránymutatások konkrét gyakorlati megoldásokat és új megközelítéseket is tartalmaznak.

A vállalkozások üzleti folyamatainak elemzése elengedhetetlen a hatékony működéshez és a versenyképesség megőrzéséhez. A kutatás során olyan átfogó és általánosított módszertant kívánunk kidolgozni, amely segíti a Kárpátalján működő vállalkozásokat a hatékonyabb és eredményesebb működésben, és lehetőséget teremt a fejlődésre és az innovációra. A hazai és nemzetközi gyakorlat összehasonlítása lehetővé teszi az optimális megoldások és bevált gyakorlatok azonosítását, amelyek hozzájárulhatnak a vállalkozások sikeréhez a globális piacon.

A kutatás eredmények bemutatása. Először is, kiemelten fontos azoknak a fő, kulcsfontosságú tényezőknek a meghatározása, amelyeket tovább fejlesztünk. Ennek megfelelően a vállalati üzleti folyamatok modellezése témakörhöz maguknak az üzleti folyamatoknak a lényegét és koncepcióját kell meghatározni.[6]

Az üzleti folyamatok olyan tevékenységek, amelyeket a vállalkozások belső vagy külső fogyasztói igények kielégítésére irányítanak, és ezeknek a folyamatoknak a középpontjában áll az output termék és annak értékének növelése a vállalkozás tevékenysége által.

Az előzőek alapján megállapítható, hogy bár az üzleti folyamatok részei a vállalati tevékenységnek, mégsem azonos fogalomkörbe tartoznak. Az üzleti folyamatok célja a vállalkozás helyes és következetes irányításának biztosítása egy jól kialakított algoritmus segítségével, amely a bemeneti termékeket átalakítja, hozzáad értéket és kielégíti a fogyasztói igényeket [6].

Minden rendszernek saját egyedi jellemzői vannak, amelyek meghatározzák az adott rendszer reakcióját a menedzsmentre és a programtól való lehetséges eltérések formáit. Ennek megfelelően különböző megközelítések alkalmazása szükséges az operációs rendszer kezelése során, például rendszer-, szituáció-, vagy funkcionális-orientált megközelítés.

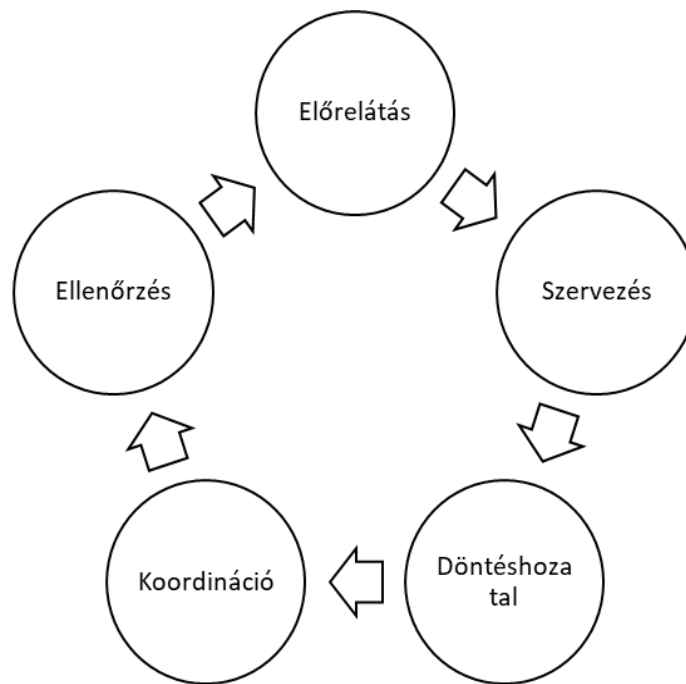
A rendszermenedzsment folyamatszemplélete egyre népszerűbbé válik, mivel előnye, hogy közvetlenül a vállalat által generált termékekre vagy szolgáltatásokra összpontosít, amelyek a vásárlók felé irányulnak. A folyamatszemplélet azt jelenti, hogy a vállalat egész tevékenysége egy hálózatként jelenik meg, amelyben az egymással kölcsönhatásban álló, a vállalat céljait megvalósító folyamatok áramlanak [6].

Az üzleti folyamat fogalma pedig tágabb értelemben értendő, mint "a cselekvések strukturált sorozata egy megfelelő típusú tevékenység elvégzésére a tevékenység alanya életciklusának minden szakaszában" [6]. E fogalom fontos mélyebb megértését célozza meg a vállalatirányításban, és bár még nem kapott normatív értelmezést, széles körben alkalmazzák a vállalkozások működésének elemzésében és fejlesztésében.

A folyamatszemplélet, leegyszerűsített értelmezésében, arra irányul, hogy a kívánt eredmény elérése érdekében hatékonyan kezeljük a tevékenységeket és az ehhez kapcsolódó erőforrásokat. Ez a vállalatirányítási rendszer hatékonyságának és eredményességének javítását szolgálja [9].

A folyamat megközelítése a következő elemeket foglalja magában:

- A fogyasztó szempontjából való tevékenység mérlegelése.
- A fogyasztói igények átalakítása specifikus követelményekké a termékek és szolgáltatások vonatkozásában.
- Azonosítás azoknak a kulcsfontosságú folyamatoknak, amelyek meghatározzák a termékek és szolgáltatások minőségét.
- A kulcsfolyamatok közötti kapcsolat és kölcsönhatás meghatározása.
- A folyamatok leírása kritériumok és mutatók segítségével.
- Erőforrások kiosztása a folyamatok megvalósítására.
- A folyamatokért felelős személyek meghatározása.
- Módszerek kidolgozása a folyamatmutatók mérésére.
- A folyamatok (mutatók) figyelése.
- A folyamatok lefolyásának elemzése az előzetesen meghatározott követelményekkel való összehasonlítás alapján.
- Korrekciós és megelőző intézkedések végrehajtása.
- A folyamatok folyamatos fejlesztése.
- A monitoring és folyamatfejlesztés eredményeinek rögzítése.

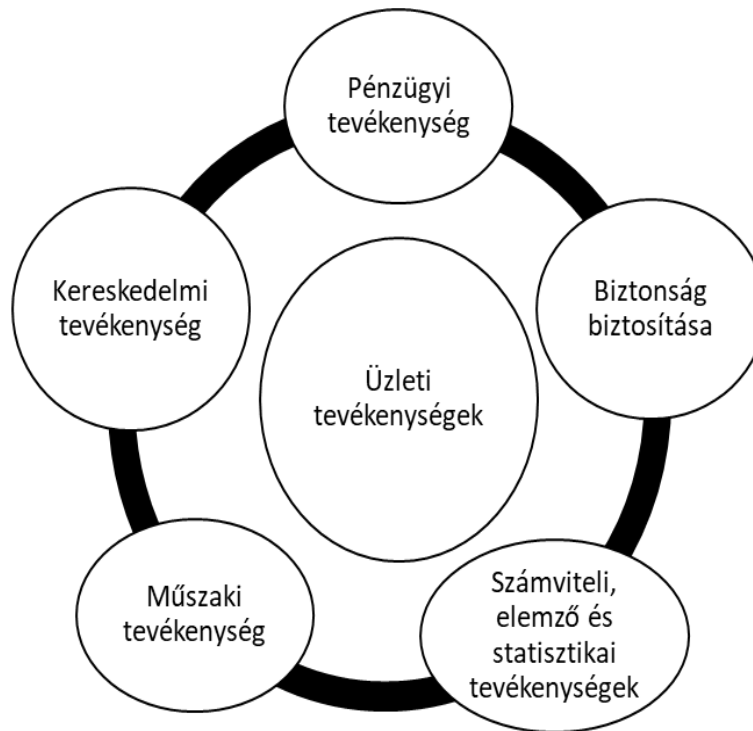
1. ábra. Fayol-szerinti vezetői cselekvések 5 funkciója [9, 6 o.]

Az üzleti komponensek (2. sz. ábra) egy összetett hálózatot alkotnak, melyek egymással szorosan összefonódnak és kölcsönhatnak annak érdekében, hogy a vállalkozás hatékony működését biztosítsák. A folyamatszemplélet és a vezetői funkciók szoros összefonódása olyan erőt jelent, amely optimális és hatékony vállalati tevékenységeket tesz lehetővé. Ezáltal minőségi termékek és szolgáltatások nyújtására van lehetőség, amelyek hozzájárulnak a vállalkozás sikeres fejlődéséhez és hosszú távú sikeréhez. A megfelelő egyensúly megteremtése ezek között az elemek között kulcsfontosságú a vállalkozás fenntartható növekedése és versenyképessége szempontjából.

A menedzsmenttudomány evolúciója összefügg az emberi percepció bővülésével és az emberi tudat mélyebb folyamataiba való behatolással, amelyek elsősorban az üzleti folyamatok szerkezetének és osztályozásának megértéséhez kapcsolódnak. Az irányítási rendszerben zajló folyamatok a vállalkozásokat a tervezett eredmények állapotába irányító hajtóerőt jelentik. Ennek érdekében megvizsgáljuk az ellenőrzött és vezérlő rendszerek (üzleti folyamatok) komponensekre történő felbontását, amelyek integrált alrendszerként működnek, és relatív függetlenségben kezelik a vállalkozás többi alrendszerének állapotát és viselkedését. Az irányítási rendszernek való megfelelő alkalmazkodás és az elért eredmények objektív értékelése képezik a vállalkozás célirányos cselekvéseken alapuló fenntartható fejlődésének alapját, miközben a véletlenszerű és figyelembe nem vett tényezők hatását minimalizálják.

A folyamat-strukturált szemlélet aktív fejlesztése a szervezetirányításban új alkalmazási irányokat követel meg az ebbe beágyazott koncepcióval együtt, különös tekintettel a vállalatirányítási rendszer hatékonyságának értékelésére szolgáló eszközökre. Az üzleti folyamatok osztályozásának tudományos vizsgálata előrelépést

jelent a kitűzött cél elérése felé. Az üzleti folyamatok osztályozási megközelítéseinek általánosítása és rendszerezése lehetővé teszi azok szervezeti struktúrájának és hierarchiájának egyértelmű meghatározását, valamint az üzleti folyamatokon alapuló irányítási egységek elkülönítését.

2. ábra. A vállalkozások üzleti tevékenységeinek köre [9, 7 o.].

Ezért a kutatás célja, hogy elemezzük az üzleti folyamatok gazdasági kategória osztályozásainak és tipológiáinak kidolgozását, az üzleti folyamatok fő típusainak jellemzőit az osztályozási jellemzők alapján, és saját osztályozást hozzon létre. Emellett a kutatás célja egy ipari vállalat üzleti folyamatainak strukturális és hierarchikus modelljének kialakítása [16].

Az üzleti folyamatok hierarchikus struktúrájának kialakítása lehetővé teszi a vállalat felosztását a szervezeti struktúrában a vezetők ellenőrzési körébe, és általában az irányítás hatékonyságának növelését az üzleti folyamatok konzisztenciájának növelésével egy vállalaton belül. Edgar Deming PDCA-kezelési ciklusa minden üzleti folyamatban alkalmazható, beleértve a tervezést, végrehajtást, ellenőrzést és szabályozást. Az irányítási folyamat minden szempontjának figyelembevétele és azok ügyes kombinálása garantálja a menedzsment számára az optimális vezetői döntések meghozatalát meghatározott feltételek mellett. Az üzleti folyamatok hierarchiája lehetővé teszi a vállalat felosztását a szervezeti struktúrában a vezetők ellenőrzési körébe, és általában az irányítás hatékonyságának növelését az üzleti folyamatok konzisztenciájának növelésével egy vállalaton belül [16].

Az üzleti folyamatok többszörös osztályozása ugyanakkor csak tudományos alapja a gyakorlati érték biztosításának. Az üzleti folyamatok menedzselésének holisztikus szemléletének kialakítása a folyamat-strukturált irányítás rendszerében magában foglalja a vállalkozások üzleti folyamatainak holisztikus struktúrájának kialakítását, amely a menedzsment gyakorlati eszközeként működhet. Az ilyen struktúra ábrázolható egy "folyamatfa" formájában, amelyek együttesen alkotják magát a vállalkozást. A folyamatfa egy hierarchikus struktúra, amely univerzális folyamatok csoportjait tartalmazza. Az üzleti folyamatok hierarchikus struktúrájának kialakítása lehetővé teszi a vállalat felosztását a szervezeti struktúrában a vezetők ellenőrzési körébe, és általában az irányítás hatékonyságának növelését az üzleti folyamatok konzisztenciájának növelésével egy vállalaton belül. Az üzleti folyamatok hierarchikus struktúrájának kialakítása lehetővé teszi a vállalat felosztását a szervezeti struktúrában a vezetők ellenőrzési körébe, és általában az irányítás hatékonyságának növelését az üzleti folyamatok konzisztenciájának növelésével egy vállalaton belül [16].

Az kutatás fontos részét tette ki a módszer, amit használtunk az eredmények megszerzéséhez. A pénzügyi stabilitás átfogó mutatója a készletek és költségek képzésének forrásainak többlete vagy hiánya, amely a készletek és költségek forrásainak mérete közötti különbségeként van meghatározva [7].

Először is meghatározzuk az egyenlegben szereplő általános készletek és költségek (KK) összegét. A készletek és költségek forrásainak jellemzéséhez több mutatót használunk, amelyek különböző típusú forrásokat tükröznek [15]:

1. Saját forgóeszközök (SFE) jelenléte;
2. Saját és hosszú lejáratú hitel források jelenléte - hosszú lejáratú tőke (HLT);
3. Az összes készletek és költségek (ÖKK) általános forrásainak mértéke.

Ezen források meglétét jelző mutatóknak három készlet- és költségforrás-megfeleltető mutató felel meg:

1. Túllépés (+) vagy hiány (-) saját forgóeszközökben: $F = SFE - 33$
2. Túllépés (+) vagy hiány (-) saját és hosszú lejáratú hitelforrásokban a készletek és költségek képzésére: $F = HLT - 33$
3. Túllépés (+) vagy hiány (-) az összes készletek és költségek (általános mértékű) fő forrásaiban a készletek és költségek képzésére: $F = ÖKK - 33$

Ez a mutató még a pénzügyi kihasználtság mutatójaként ismert. Ezen mutatók segítségével meghatározható egy háromkomponensű pénzügyi helyzet típusú mutató:

$$S = 1, \text{ ha az } F > 0$$

$$S = 0, \text{ ha az } F < 0$$

Lehetséges négy típust azonosítani a pénzügyi helyzet szempontjából [11]:

1. **Abszolút pénzügyi stabilitás:** Ez a típus rendkívül ritka, és az abszolút pénzügyi stabilitás szélsőséges formája. Ebben az esetben a pénzügyi helyzet rendkívül stabil, és a háromkomponensű pénzügyi helyzet mutatója: $S = \{1,1,1\}$.

2. **Normális pénzügyi stabilitás:** Ez a típus garantálja a fizetőképességet, azaz a pénzügyi helyzet megfelelően stabil, és a háromkomponensű pénzügyi helyzet mutatója: $S = \{0,1,1\}$.

3. **Instabil pénzügyi helyzet:** Ez a típus fizetőképességi problémákat mutat, de még mindig lehetőség van az egyensúly helyreállítására saját források pótlásával, a

követelések csökkentésével, a készletek forgási sebességének felgyorsításával, vagyis a háromkomponensű pénzügyi helyzet mutatója: $S = \{0,0,1\}$.

4. **Válságos pénzügyi helyzet:** Ebben az esetben a vállalat a csőd szélén áll, mivel a készpénz, rövid távú értékpapírok és követelések nem fedezik a hitelezői tartozásokat sem, tehát a háromkomponensű pénzügyi helyzet mutatója: $S = \{0,0,0\}$.

Az abszolút mutatókon túl a pénzügyi stabilitás elemzéséhez az alábbi együtthatókat alkalmazzák [15]:

1. **Pénzügyi függetlenség mutatója:** A saját tőke és a mérleg összegének aránya. Kifejezi a saját források arányát az összes finanszírozási forrásban.

2. **Eladósodottsági mutató:** A kötelezettségek és a mérleg összegének aránya. Kifejezi a kötelezettségek arányát az összes finanszírozási forrásban.

3. **A tartós finanszírozás mutatója:** A saját tőke és a hosszú távú kötelezettségek összegének aránya. Megmutatja, milyen arányban finanszírozzák az eszközöket stabil forrásokból.

4. **Forgótőke aránya:** A forgóeszközök és a rövid lejáratú kötelezettségek különbségének és a saját tőke aránya. Kifejezi azt a részét a saját tőkének, amelyet a működő tőkébe fektettek.

5. **A készletek forgótőkével való fedezete:** A forgóeszközök és a rövid lejáratú kötelezettségek különbségének és a forgóeszközök anyagi részének aránya. Megmutatja, milyen mértékben vannak a készletek saját forrásokkal fedezve.

A pénzügyi stabilitás mutatóinak kiszámítási módszere és a normatív értékek a mérleg tételek alapján bemutatva vannak a táblázatban [15].

1 sz. táblázat

Az üzleti vállalkozások elemzésére szolgáló mutatók számításai

Mutató	Mutató képlete	A mutatók mérlegtételenkénti meghatározásának módja	Elvárt érték
A pénzügyi függetlenség mutatója	$M_{pf} = \frac{ST}{M}$	$\frac{1495 \text{ s.}}{1900 \text{ s.}}$	$\geq 0,5$
Eladósodottsági mutató	$M_e = \frac{K}{M}$	$\frac{1595 \text{ s.} + 1695 \text{ s.} + 1700 \text{ s.}}{1900 \text{ s.}}$	$< 0,5$
A tartós finanszírozás mutatója	$M_{tf} = \frac{ST + HK}{M}$	$\frac{1495 \text{ s.} + 1595 \text{ s.}}{1900 \text{ s.}}$	$\geq 0,6$
Forgótőke aránya	$M_{fa} = \frac{FE - RK}{ST} = \frac{FT}{ST}$	$\frac{1195 \text{ s.} + 1200 \text{ s.} - 1695 \text{ s.} - 1700 \text{ s.}}{1495 \text{ s.}}$	Optimális érték 0,5, de $> 0,3$
A készletek forgótőkével való fedezete	$M_{kf} = \frac{FE - RK}{TFE} = \frac{FT}{TFE}$	$\frac{1195 \text{ s.} + 1200 \text{ s.} - 1695 \text{ s.} - 1700 \text{ s.}}{1100 \text{ s.} + 1110 \text{ s.}}$	Elvárt érték 0,6-0,7, az alsó kritikus érték 0,5

hol a: ST – saját tőke, M – mérlegfőösszeg, K – kötelezettségek, HK – Hosszú lejáratú kötelezettségek, RK – Rövid lejáratú kötelezettségek, FE – Forgóeszközök, TFE – Tartósan lekötött forgóeszközök összesen (forgóeszközök anyagi része), FT – Forgótőke

Forrás: [8]

A három nemzetközi vállalat hátom teljesen eltérő eredményeket produkáltak az elemzés során, a következő adatokat sikerült kivonni (2 sz. táblázat). Az alábbi elemzés három különböző vállalat, a JABIL KFT, a YAZAKI KFT és a GENTHERM KFT pénzügyi stabilitását mutatja be a 2018-2021 közötti időszakban. Az elemzés célja, hogy mélyebb betekintést nyújtson a vállalatok pénzügyi helyzetébe, kiemelje az erősségeket és az esetleges problémákat, valamint javaslatokat fogalmazzon meg a pénzügyi stabilitás javítására és a jövőbeli fenntarthatóság biztosítására.

2 sz. táblázat

A Kárpátalján működő JABIL, YAZAKI, GENTHERM üzleti vállalkozások pénzügyi forrásainak adatai 2018-2021 között, ezer UAH*

Mutatok	Időszak				Eltérés
	2018	2019	2020	2021	2021/2018
A készletek és költségek teljes összege					
JABIL	47000	56000	58553	61544	14544
YAZAKI	280000	120000	150741	107415	-172585
GENTHERM	32000	34000	41413	41592	9592
Saját forgótőke rendelkezésre állása					
JABIL	150000	130000	190619	143394	-6606
YAZAKI	-534000	-502000	-676984	-650690	-116690
GENTHERM	-274000	-50000	-51215	-21531	252469
Saját és hosszú lejáratú hitelforrások rendelkezésre állása					
JABIL	150000	90000	190619	143394	-6606
YAZAKI	-1004000	-742000	-682162	-660700	343300
GENTHERM	-464000	-160000	-131619	-35269	428731

Forrás: [12],[13],[14]

* szerzők számításai a vállalatok beszámolóí alapján.

A JABIL KFT esetében az elemzés rendkívül kedvező pénzügyi helyzetet mutat. A pénzügyi helyzet háromkomponensű mutatója, $S=(1,1,1)$, amely az abszolút stabilitást és megbízhatóságot jelzi. A vállalat pozitív eredményeket mutatott a 2018-2021 közötti időszakban, amely azt sugallja, hogy képes hatékonyan kezelni a kötelezettségeit és a pénzügyi forrásokat. A saját forgótőke növekedése pozitív irányba mutat, bár a 2021-es évben enyhe csökkenést tapasztalhatunk. A saját és hosszú lejáratú hitelforrások rendelkezésre állása pozitív képet fest, ami a vállalat képességét jelzi a források hatékony beszerzésére. Azonban érdemes figyelmet fordítani a saját forgótőke növekedésének lassulására, és a jövőbeni fenntarthatóság szempontjából fokozott figyelmet szentelni ennek a mutatónak.

A YAZAKI KFT helyzete a másik végletet mutatja. A pénzügyi helyzet háromkomponensű mutatója, $S=(0,0,0)$, súlyos pénzügyi instabilitást jelez, amely válságos helyzetet sugall a vállalatnál. Az elemzés szerint a vállalat nem volt képes teljesíteni a kötelezettségeit, és a likvid eszközei sem voltak elegendőek a rövid távú

tartozások kiegyenlítésére. A saját forgótőke és hosszú lejáratú hitelforrások csökkenése azt jelzi, hogy a vállalatnak komoly problémái vannak a források beszerzésével. A likviditás javítása és a forrásbevétel hatékonyabbá tétele kulcsfontosságú az újraépítéshez és a vállalat pénzügyi stabilitásának helyreállításához.

3 sz. táblázat

A Kárpátalján működő JABIL, YAZAKI, GENTHERM üzleti vállalkozások pénzügyi mutatói 2018-2021 között*

Mutatók	Időszak				Eltérés
	2018	2019	2020	2021	2021/2018
A források teljes mennyisége, ezer UAH					
JABIL	150000	170000	190619	143394	-6606
YAZAKI	66000	18000	-29222	-67392	-133392
GENTHERM	-2000	117000	91720	47868	49868
Pénzügyi függetlenség mutatója					
JABIL	0,72	0,76	0,86	0,82	0,10
YAZAKI	-0,05	-0,05	-0,29	-0,17	-0,11
GENTHERM	0,17	0,53	0,54	0,63	0,46
Eladósodottsági mutató					
JABIL	0,22	0,22	0,14	0,18	-0,04
YAZAKI	1,03	1,06	1,29	1,17	0,14
GENTHERM	0,84	0,49	0,46	0,37	-0,47
A tartós finanszírozás mutatója					
JABIL	0,72	0,79	0,86	0,82	0,10
YAZAKI	0,34	0,29	-0,28	-0,16	-0,49
GENTHERM	0,55	0,72	0,69	0,65	0,10
Forgótőke aránya					
JABIL	0,15	0,16	0,18	0,13	-0,02
YAZAKI	1,09	8,44	2,84	4,60	3,51
GENTHERM	-0,93	0,17	0,10	-0,02	0,91
A készletek forgótőkével való fedezete					
JABIL	2,98	2,86	3,26	2,33	-0,65
YAZAKI	-0,25	-2,25	-4,46	-5,96	-5,71
GENTHERM	-2,50	1,47	0,70	-0,19	2,31

Forrás: [12],[13],[14]

* szerzők számításai a vállalatok beszámolóí alapján.

A GENTHERM KFT esetében az elemzés vegyes eredményeket mutat. A pénzügyi helyzet mutatója $S=(1,0,0)$, amely csak a likvid eszközökre összpontosít. A saját forgótőke csökkenése és a likvid eszközök jelenléte azt jelzi, hogy a vállalat rövid távú kötelezettségeinek fedezése problémás lehet. A saját és hosszú lejáratú hitelforrások rendelkezésre állása szintén negatív eredményt mutat, ami a vállalat forrásellátásának nehézségét sugallja. A pénzügyi függetlenségi mutató növekvő tendenciát mutat, amely együtt jár azzal a törekvéssel, hogy a vállalat kevésbé függjön külső forrásoktól. Azonban az összkép azt mutatja, hogy a vállalatnak számos területen javulásra van szüksége a pénzügyi stabilitás eléréséhez és fenntartásához.

Az összehasonlító elemzés alapján azt tapasztaljuk, hogy a JABIL KFT pénzügyi stabilitása a három vállalat közül a legkedvezőbb. A pozitív mutatók és az abszolút stabilitás jelzik, hogy a vállalat megbízható és hatékonyan kezeli a pénzügyi forrásokat. A YAZAKI KFT esetében a pénzügyi helyzet válságos, és komoly intézkedésekre van szükség a pénzügyi stabilitás helyreállítása érdekében. A vállalatnak szembe kell néznie a likviditási problémákkal és a források elégtelenségével. A GENTHERM KFT esetében is vannak pozitív aspektusok, de a csökkenő saját tőke és a likviditási problémák aggodalomra adnak okot. A vállalatnak meg kell vizsgálnia pénzügyi stratégiáját és a források hatékonyabb felhasználását.

Következtetése és kutatás továbbvitelének lehetősége. Az összehasonlító elemzés eredményei alapján megállapítható, hogy a JABIL KFT jelenleg a három vállalat közül a legstabilabb pénzügyi helyzetben van. Az abszolút stabilitás mutatója pozitív, és a vállalat hatékonyan kezeli kötelezettségeit. A YAZAKI KFT súlyos pénzügyi problémákkal küzd, és sürgősen intézkedésekre van szükség a likviditás és a forrásbevétel javítása érdekében. A GENTHERM KFT is instabil helyzetben van, ahol a likviditás és a forrásellátás komoly kihívásokat jelent.

Minden vállalatnak fontos, hogy kidolgozza és végrehajtsa a megfelelő pénzügyi stratégiákat a stabilitás eléréséhez és fenntartásához. A likviditás növelése, a saját tőke erősítése, a hosszú távú finanszírozás javítása és a pénzügyi függetlenség erősítése központi szerepet kell, hogy kapjon az intézkedésekben. A vállalatoknak alaposan fel kell mérniük a pénzügyi helyzetüket, és azonosítaniuk kell azokat a területeket, ahol javításra van szükség. A célok eléréséhez a vállalatoknak szükség esetén külső tanácsadókat is igénybe kell venniük, és hosszú távú terveket kell kidolgozniuk a fenntartható fejlődés és stabilitás érdekében.

Az elemzés és az ajánlások alapján a JABIL KFT-nek továbbra is fokozott figyelmet kell szentelnie a fenntartható növekedéshez, a YAZAKI KFT-nek sürgősen intézkedéseket kell tennie a válságos helyzetből való kilábalás érdekében, és a GENTHERM KFT-nek javítania kell a likviditást és a forrásellátást a hosszú távú stabilitás elérése érdekében. Az alapos pénzügyi tervezés és a szigorú végrehajtás kulcsfontosságú a vállalatok hosszú távú sikeréhez és stabilitásához.

Felhasznált irodalom

1. Berecz, P. (2009). Üzleti folyamatok modellezésének eszközei. Agrártudományi közlemények, 34, 19-25.
2. Бізнес аналітика. URL: <https://is.gd/37osp7>

3. Демеденко, В. (2015). Управління бізнес-процесами як складова процесного підходу до управління підприємством. С. 1-6.
4. Dr. Bíró, T., & mások (2016). A vállalkozások tevékenységének komplex elemzése. Budapest: Perfekt.
5. Інформаційна підтримка бізнес-аналізу підприємства засобами моделювання бізнес-процесів. URL: <https://is.gd/MUUKUw>
6. Командровська, В., Морозенко, О. Бізнес-процеси підприємства: сутність та методи удосконалення. С. 1-6.
7. Корзаченко, О.В. (2015). Моделювання бізнес-процесів підприємств: методології, підходи та методи. Науковий вісник ХДУ, Серія економічні науки, Випуск 11, Частина 1, С. 171-175.
8. Ліквідність підприємства: аналіз показників. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22064/
9. Нетепчук, В. (2014). Управління бізнес-процесами. Навчальний посібник. С. 158.
10. Онищенко, В. (2019). Аналіз фінансових результатів підприємства. URL: <https://is.gd/Jyyqpn>
11. Paár, D., Ambrus, R. A., & Szóka, K. (2022). Gazdasági elemzés a beszámolóik információi alapján. Sopron: Soproni Egyetemi Kiadó.
12. ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДЖЕНТЕРМ УКРАЇНА". (2023). URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=7677800&tb=file>
13. ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДЖЕЙБІЛ СЪОРКІТ ІЮКРЕЙН ЛІМІТЕД". (2023) URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=12096372&tb=file>
14. ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯДЗАКІ УКРАЇНА". (2023). URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=15504814&tb=file>
15. Центр аналітики та бізнес-моделювання сталого розвитку. URL: <https://is.gd/FN6cI2>
16. Чернобай, Л., Дума, О. (2015). Бізнес-процеси підприємства: кваліфікація та структурно-ієрархічна модель. Економічний аналіз, Том 22(2), С. 171-182.

References

1. Berecz, P. (2009). Üzleti folyamatok modellezésének eszközei. Agrártudományi közlemények, 34, 19-25.
2. Biznes analitika.. URL: <https://is.gd/37osp7>
3. Demedenko, V. (2015). Upravlinnia biznes-protsesamy yak skladova protsesnoho pidkhdodu do upravlinnia pidpriemstvom. S. 1-6.
4. Dr. Bíró, T., & mások (2016). A vállalkozások tevékenységének komplex elemzése. Budapest: Perfekt.
5. Informatsiina pidtrymka biznes-analizu pidpriemstva zasobamy modeliuвання biznes-protsesiv. URL: <https://is.gd/MUUKUw>
6. Komandrovskya, V., Morozenko, O. Biznes-protsesy pidpriemstva: sutnist ta metody udoskonalennia. S. 1-6.
7. Korzachenko, O.V. (2015). Modeliuвання biznes-protsesiv pidpriemstv: metodolohii, pidkhody ta metody. Naukovyi visnyk KhDU, Serii ekonomichni nauky, Vypusk 11, Chastyna 1, S. 171-175.
8. Likvidnist pidpriemstva: analiz pokaznykiv. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22064/
9. Netepchuk, V. (2014). Upravlinnia biznes-protsesamy. Navchalnyi posibnyk. S. 158.
10. Onyshchenko, V. (2019). Analiz finansovykh rezultativ pidpriemstva. URL: <https://is.gd/Jyyqpn>
11. Paár, D., Ambrus, R. A., Szóka, K. (2022). Gazdasági elemzés a beszámolóik információi alapján. Sopron: Soproni Egyetemi Kiadó.
12. TOVARYSTVO Z OBMEZHENOIU VIDPOVIDALNISTIU "DZhENTERM UKRAINA". (2023). URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=7677800&tb=file>
13. TOVARYSTVO Z OBMEZHENOIU VIDPOVIDALNISTIU "DZhEIBIL SORKIT YuKREIN LIMITED". (2023) URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=12096372&tb=file>
14. TOVARYSTVO Z OBMEZHENOIU VIDPOVIDALNISTIU "YaDZAKI UKRAINA". (2023). URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=15504814&tb=file>
15. Tsentr analityky ta biznes-modeliuвання staloho rozvytku. URL: <https://is.gd/FN6cI2>
16. Chernobai, L., & Duma, O. (2015). Biznes-protsesy pidpriemstva: kvalifikatsiia ta strukturno-ierarkhichna model. Ekonomichnyi analiz, Tom 22(2), S. 171-182.

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 3 (2023). 401 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту
Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.
Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.
Офіційний сайт наукового журналу:
<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.09.2023.
Шрифт «Times New Roman».
Папір офсетний, щільністю 80 г/м².
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 27,46.Формат 70x100/16.
Замовл. №456. Тираж 50.